

Ingen plast i våra hav: Återvinn all plast i hela EU

PM, Miljöpartiet 2014-05-10

Sammanfattning

På Kusträddardagen, 10 maj, när hela Europa plockar skräp längs kusterna, presenterar Miljöpartiet fem förslag inför EU-valet för att stoppa plastkrisen i Europa.

Plastavfall i haven är ett av de största globala miljöproblemen enligt FN. Farliga miljögifter som PCB fastnar på mikroskopiska plastpartiklar och skadar djur och ekosystemet – och i slutändan människan. Barn är särskilt utsatta. Sjöfåglar i Nordsjön har i snitt 40 plastbitar i magen. Det mesta av plasten i havet kommer från land. Återvinningen i EU är för dålig.

Det finns en öppning för att lösa plastkrisen nu, för EU ska ta fram nya lagar om avfallshantering de närmaste åren.

80 miljoner ton plastskräp hotar havet

Haven har förvandlats till världens största plast-soptipp. Havsströmmarna har fört ihop stora kontinenter av plastskräp i världshaven, som i Atlanten och Stilla havet omfattar ungefär 100 miljoner ton, varav ungefär 80% består av plast (alltså 80 miljoner ton plast). Det beräknas att tio miljoner ton sopor, främst plast, hamnar i världshaven varje år.¹

FN anser att plastavfall i havet är en av de viktigaste globala miljöfrågorna.² Världens länder lovade vid FN:s hållbarhetskonferens Rio+20 att till år 2025 kraftigt minska mängden avfall som kan skada hav och kuster.³

40 plastbitar i magen på fåglar

Vattenlevande djur trasslar in sig i plastskräpet. Havsfåglar dör svältdöden när deras magar fylls av plast. I snitt har en stormfågel från Nordsjöområdet 40 plastbitar i magen.⁴ Man känner till över 180 arter som äter plast.⁵

¹ Kommissionens grönbok om en europeisk strategi för plastavfall i miljön.

http://ec.europa.eu/environment/waste/pdf/green_paper/green_paper_sv.pdf

² http://www.unep.org/yearbook/2011/pdfs/UNEP_YEARBOOK_Fullreport.pdf

³ <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/476/10/PDF/N1147610.pdf?OpenElement>

⁴ Håll Sverige Rent / OSPAR. <http://www.hsr.se/kustraddarna/fakta-om-marint-skrap>

⁵ EU-kommissionens arbetsdokument om marint avfall.

http://ec.europa.eu/environment/marine/pdf/SWD_2012_365.pdf

Mer än en miljon fåglar och 100 000 däggdjur dör varje år världen över efter att ha fastnat i eller ätit plast som de hittat i havet. Var tredje havsfågel äter plast i tron att det är föda.⁶

Mikroplast för med sig gifter

Men den osynliga plasten utgör kanske ett ännu större problem än det synliga skräpet. Mikroskopiska plastpartiklar hamnar i havet när större skräp bryts ned men också t.ex. när plastfibrer lösgörs vid vanlig tvätt.

Organiska miljögifter som DDT och PCB kan fästa vid mikroskopiska plastpartiklar. Plast innehåller kemiska tillsatser som kan vara hormonstörande eller cancerframkallande. Plasten äts av maneter, musslor, kräftdjur fiskar och andra djur som tror att plasten är plankton.⁷ Plasten hämmar sannolikt djurs reproduktion. Gifterna anrikas i näringskedjan och kan i slutändan hamna på din tallrik genom den fisk du äter.

Dålig återvinning i EU

Runt 80% av plasten i havet kommer från land. Bland de stora källorna till marint skräp finns soptippar, och nedskräpning som förs till havet via vindar och floder.⁸

Cirka 25 miljoner ton plastavfall genererades i EU år 2008. Nästan hälften av den plasten slängdes på soptippen. Bara en femtedel av materialet återvanns.⁹ År 2015 beräknas EU generera 30 miljoner ton plastavfall, bland annat på grund av den ökande mängden förpackningar.

Pant på plastflaskor har varit effektivt i Sverige (över 90% återlämning), men pant finns inte i alla EU-länder. EU-snittet är därför 50% återlämning.¹⁰

Vi vill att EU lägger om kursen och leder ett globalt initiativ för att övervaka och kraftigt minska det marina avfallet i världshaven.

⁶ Havs- och vattenmyndigheten, <https://www.havochvatten.se/hav/fiske--fritid/miljohot/marint-skrap.html>

⁷ "Raklödder till fiskarna". Naturskyddsföreningens rapport om plast i havet, 2013. http://www.naturskyddsforeningen.se/sites/default/files/dokument-media/rapporter/marint_skrap_rapport.pdf

⁸ UNEP (2005). Marine litter, an analytical overview: http://www.unep.org/regionalseas/marinelitter/publications/docs/anl_oview.pdf

⁹ Kommissionens grönbok. http://ec.europa.eu/environment/waste/pdf/green_paper/green_paper_sv.pdf

¹⁰ <http://plastriot.se/9-av-10-flaskor-i-retur-pant-gor-skillnad/>

Miljöpartiets förslag

Miljöpartiet vill prioritera arbetet med att minska plastavfall i havet under den kommande mandatperioden i EU-parlamentet 2014–2019.

Vår vision: **All plast ska återvinnas!** Vägen dit går genom 5 förslag

1. Återvinning ska bli obligatoriskt i alla EU-länder. Det räcker inte att medlemsstaterna ”uppmanas” att vidta åtgärder, som idag, utan det behövs bindande krav på återvinning. För att all plast ska gå att återvinna behövs ett förbud mot kemiska tillsatser som försvårar återvinning.

2. EU-pant på alla plastflaskor. Vi har redan pant på PET-flaskor i Sverige, men sådan pant finns inte i alla EU-länder idag. Med en gemensam EU-pant kan alla flaskor pantas – även i ett annat land än där de är tillverkade. Vi vill också i nästa steg undersöka möjligheten att införa pant på fler plastförpackningar och -påsar.

3. Ingen plast på öppna soptippar. Vi vill göra det förbjudet att slänga plast på öppna soptippar i alla EU-länder. Ett sådant förbud finns redan för däck, vätskor och sprängämnen. Det bör också bli förbjudet att exportera plastavfall till länder utanför EU, där plasten riskerar att hamna på öppna soptippar.

4. Ingen mikroplast i hygien- och hushållsprodukter. Det finns idag mikroskopiska plastpartiklar i t.ex. skrubbkrämer och många andra skönhetsprodukter. Mikroplasterna tas inte om hand av reningsverk och hamnar därför direkt i havet.

5. Använd mindre plast. Vi vill införa riktlinjer för att utforma produkter så att de använder mindre plast. Större krav på tillverkare ska leda till färre engångsförpackningar. Bättre än att återvinna plast är att inte använda den alls.

Det finns naturligtvis fler saker att åtgärda – t.ex. plastfibrer i kläder som hamnar i havet när man tvättar, eller gamla fiskredskap som finns kvar i havet. Vi fortsätter också arbetet med att minska användningen av plastpåsar – som EU-parlamentet redan har röstat om. Även om förslagen ovan är det vi prioriterar kommer vi naturligtvis att jobba med att minska plastavfallet på andra sätt också.

EU ska ändra plastpolitik

EU-kommissionen har utlovat att de ska föreslå en omfattande översyn av avfallslagstiftningen under 2014.¹¹ Det betyder att det nu finns en öppning för att

¹¹ Som ett steg för att förbereda de nya lagförslagen presenterade EU-kommissionen 7 mars 2013 en grönbok om en plaststrategi.

http://ec.europa.eu/environment/waste/pdf/green_paper/green_paper_sv.pdf

komma tillrätta med plastkrisen – det är en fråga som EU-parlamentet kommer att behandla.

10 maj är det Kusträddardagen, då människor plockar skräp längs kusten på många platser i Sverige och över hela Europa som en del av Clean Europe Day.

<http://www.hsr.se/kustraddarna>

Fördjupning

EU-kommissionens om en europeisk strategi för plastavfall i miljön, 7 mars 2013.

http://ec.europa.eu/environment/waste/pdf/green_paper/green_paper_sv.pdf

Europaparlamentet antog en resolution om plastavfall i januari 2014 som en kommentar till kommissionens grönbok.

<http://www.europarl.europa.eu/news/sv/news-room/content/20140110IPR32385/html/Plastavfall-parlamentet-sl%C3%A5r-larm>

”Raklödder till fiskarna”. Naturskyddsföreningens rapport om plast i havet, 2013.

http://www.naturskyddsforeningen.se/sites/default/files/dokument-media/rapporter/marint_skrap_rapport.pdf

UNEP, Marine Litter, 2005

http://www.unep.org/regionalseas/marinelitter/publications/docs/anl_oview.pdf